

פרשת שמייני

על משמעותה של האש

קיימים ארבעה יסודות מהם מורכב האדם - עפר, רוח, מים, אש ("יסוד הערמ"א). האדם יכול לחיות ולשרוד בכל אחד מיסודות אלו ולא להיבלע בהם... יכול הוא להיכנס למים, כשראשו בחוץ... יכול הוא לעמוד ברוח... ויכול הוא אף להתבוסס בעפר עד לגרונו... אך במקום אחד - באש, אין הוא יכול לשרוד. זהו המקום היחיד בו האדם אינו יכול לשהות כלל. **בשל תכונה זו של האש ששורפת את מה שבתוכה והופכת אותו לחלק ממנה, החיבור שלנו עם הקב"ה הוא באמצעות אש - כבר ממעמד הר סיני.**

מה הוא תהליך הבעירה המאפיין את האש?

תהליך הבעירה הינו תהליך של חמצון. בתהליך זה חומר בעירה מגיב כימית ומתפרק בנוכחות חומר מחמצן - בדרך כלל החמצן שבאוויר. בנוסף לחומר הבעירה והחומר המחמצן, נחוץ גם חום על מנת לקיים את תהליך הבעירה. לדוגמה, אם ניקח חומר דליק ביותר ונשים אותו בתוך חמצן, אך נדאג לקרר את הסביבה בה הם נמצאים כל העת, לא תהיה בעירה.

אמנם חמצן הוא המחמצן הנפוץ ביותר אבל חומר מחמצן יכול להיות גם דבר אחר. למשל, זיקוקי יום הולדת מכילים תערובת של חומרים דליקים (אבקות של מתכות כמו מגנזיום ואלומיניום ואבקות של פחם וגופרית) וחומרים מחמצנים (בעיקר חנקת אשלגן ואשלגן פר-כלורטי) הדבוקים יחדיו. לכן, הם אינם זקוקים לחמצן שבאוויר כדי לבעור. אם כורכים לדוגמה כעשרה זיקוקים יחד ומכניסים אותם למים, נוצרת כמות חום שהמים לא מצליחים לקרר עד כדי כיבוי, ולכן האש ממשיכה לבעור גם בתוך המים.

הלהבות המיתמרות מעל החומר הדולק הינן גזים בוערים. בחום הרב חומר הדלק מתחיל להתאדות ומבעיר את הגזים הנפלטים ממנו. צבע הלהבות מעיד על טמפרטורת הגזים הנפלטים: צבע אדום למשל בלהבה מעיד על טמפרטורה נמוכה יותר מצבע כחול. ללהבות יש גם תפקיד חשוב בהמשך תהליך הבעירה עצמו. הלהבות נושאות חום רב וממשיכות לספק את החום הנדרש כדי שתהליך הבעירה ימשיך להתרחש במהירות. ללא הלהבות, החום יתנדף במהירות מהמערכת, והבעירה הגורמת לחומר הדלק להתפרק, תפסק.²

לסיכום, הסבא מקלם מסביר את הגמרא במסכת ב"ב טז, א, ואומר כי אדם יכול לחזור בתשובה ולהשתנות בעזרת לימוד התורה - כיוון שהתורה ניתנה באש, וכל דבר שניכנס לאש, מתחבר אליה ואינו נשאר ישות עצמית בתוכה, אלא הופך להיות חלק ממנה! כך לגבי התורה, כך גם לגבי הקרבת הקורבנות, וכך באופן כללי לגבי הקשר שלנו עם הקב"ה המאופיין תמיד ב"אש". אש המאפשרת חיבור ודבקות בו ובדרכיו.

"וַתַּצֵּא אֵשׁ מִלְפָּנֵי ה' וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת יְהַעֲלֶה וְאֶת הַחֲלָבִים וַיֵּרָא כְּלִהָעֵם וַיִּרְנוּ וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם" (ויקרא ט' כד).

בפרשת שמייני מגיעה לשיאה עבודת המשכן וחנוכתו. ביום השמיני החלו אהרן ובניו בהקרבת הקורבנות אשר הביאו להשראת השכינה על המשכן, מתוארת בה האש היוצאת מלפני ה' ואוכלת את הקורבנות אותם הביאו בני ישראל. מוטיב האש מופיע גם במקומות נוספים במקרא - המסמלים את הקשר בין העם לקב"ה. במעמד הר סיני: "וַתִּקְרְבוּ וַתַּעֲמְדוּן מִתַּחַת הָהָר וְהָהָר בַּעַר בָּאֵשׁ... וַיְדַבֵּר ה' אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ... הִשְׁמַע עִם קוֹל אֱלֹהִים-מְדַבֵּר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ... וַדְבַרְיוֹ שְׁמַעַתְּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ... פָּנִים בְּפָנִים דָּבַר ה' עִמָּכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ... כִּי יֵרְאֶתֶם מַפְנֵי הָאֵשׁ וְלֹא עֲלִיתֶם בְּהָר לֵאמֹר". כך גם לאחר עשרת הדיברות: אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דָּבַר ה' אֶל כָּל קְהִלְכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ... וְהָהָר בַּעַר בָּאֵשׁ... וְאֵת קְלוֹ שְׁמַעְנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הַזֶּה... וְעַתָּה לְמָה נִמְוֹת כִּי תֹאכְלֵנוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת.. קוֹל אֱלֹהִים חַיִּים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ" (דברים ד-ה).

במדרש תנחומא, לפרשת יתרו, מובא כי **"הַתּוֹרָה שֶׁל אֵשׁ, עוֹרוֹתֶיהָ שֶׁל אֵשׁ, כְּתֻבָּה שֶׁל אֵשׁ, חִיטָּה שֶׁל אֵשׁ... וְהַמְּלָאכִים שֶׁיִּרְדּוּ עִמּוֹ שֶׁל אֵשׁ..."** (שם ט"ז). המדרש בדברים רבה, מציין שכל הופעתו של הקב"ה היא באש: **אָמַר רַבִּי כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר הָיָה מְהַלֵּךְ עִמּוֹד הָעֲנַן לְפָנֵיהֶם... וְהָיוּ שְׁנֵי זְקוּקֵי שֶׁל אֵשׁ יוֹצֵאִין מִבֵּין שְׁנֵי בְּדֵי הָאָרוֹן וְהָיוּ שׁוֹרְפִים לְפָנֵיהֶם אֶת הַנְּחֻשִׁים וְאֶת הָעֶקְרָבִים, וְהָיוּ אֲמוֹת הָעוֹלָם רוֹאִים אוֹתָם וְהָיוּ אוֹמְרִים אֲלוֹהוֹת הֵן אֵלוּ, כֹּל תִּשְׁמִישׁוֹן אֵינוֹ אֶלָּא בָּאֵשׁ..."** "חז"ל גם הם, מתארים במספר מקומות את האש המקיפה את תלמידי החכמים בזמן לימודם (חגיגה יד, ב. ט"ו, א). **"בְּשַׁעֲהָ שֶׁהָיוּ חוֹרְזִים בְּדַבְרֵי תוֹרָה...וְהָאֵשׁ מְתַלְהֶטֶת סְבִיבוֹתֶיהֶם"** (מדרש ש. השירים רבה, פרשה א, אות ב).

ניתן לומר כי הקשר והחיבור שלנו כפרטים, עם הקב"ה ביסודו הוא ב"אש": **"נר ה' נשמת אדם"**, כמו גם התקשורת המכוננת שלנו עם הקב"ה בהתהוותנו לעם היתה באש - **במעמד הר סיני**, וכך גם התקשורת הראשונית עם נביא הנביאים - **משה רבנו בסנה**. הקרבת הקורבנות המוזכרת בפרשתנו אף היא קשורה לאש היורדת משמים ואוכלת אותם.

מה משמעותה של האש, המהווה תפקיד כה מרכזי במתן תורה, בלימוד התורה, בהקרבת הקורבנות ובקשר שלנו עם הקב"ה?

הרב שלמה הלוי¹ במאמרו מצטט את הסטייפלר המציין כי "המקום המובדל ביותר מתחום האדם, המופקע ממנו, הוא מקום האש, שאי אפשר לבריאיה להיכנס לתחומה". לכן, "התראה כבודו יתברך באש, כי יותר מזה אי אפשר לחושים הגשמיים להרגיש". לדבריו, על פי הקבלה

1 דבר תורה מאת הרב שלמה הלוי <<
2 להרחבה: האש - מכון דוידסון <<